

Avslutande prov i svenska som andraspråk inom vuxenutbildningen – eller inte?

Final exam in Swedish as a second language in adult education – or not?

Heléne Österqvist

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Svenska som andraspråk III grundnivå

Självständigt arbete 15 hp

Examinator: Björn Bihl

2017-09-18

Sammanfattning

Skolverket konstruerar och ger ut nationella prov för elever som studerar svenska som andraspråk på grundläggande nivå i grundskolan. Däremot finns inga nationella prov för vuxna elever på vuxenutbildningen. Elevernas provresultat kan ge en uppfattning om den tillägnade språkkunskapen i svenska är tillräcklig för att gå vidare till svenska som andraspråk på gymnasienivå. Denna mindre studie behandlar hur några lärare på vuxenutbildningen motiverar huruvida avslutande kursprov behövs eller inte. Hur detta formuleras i läroplanen för vuxenutbildningen och kursplanen för svenska som andraspråk undersöks också. Några språkforskarens syn på kunskap, lärande och bedömning utgör den teoretiska utgångspunkten. De resultat studien visar, pekar på att avslutande kursprov efterfrågas av lärarna. Lärarna uppfattar att även elever efterfrågar dessa prov. Detta jämförs med de centrala dokumenten, som stödjer att avslutande prov ska ge lärare stöd i sin bedömning. Några teoretikers syn på kunskap, lärande, prov och bedömning behandlas också för att tydliggöra en motivering av avslutande kursprov.

Nyckelord: Skolverket, läroplan för vuxenutbildningen 2012, kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, svenska som andraspråk, kursplan, nationella prov, kunskapskrav

Abstract

Skolverket constructs and distributes final examination in Swedish as a second language. These tests are only given to younger students at compulsory level, not to adult students. The students' test results can give an idea of whether the language proficiency in Swedish is sufficient to move to Swedish as a secondary language at upper secondary level. This smaller study treats how teachers in adult education perceive whether or not the final exam test is necessary. How this is formulated in the curriculum for adult education and the syllabus for Swedish as a second language is also examined. Some language researchers' views on knowledge, learning and assessment constitute the theoretical point of origin. The results of the study indicate that the final exam tests are demanded by the teachers. Teachers perceive that even students request these tests. This is compared with the central documents supporting the final exam to provide teachers with support in their assessment. Some theorists' views on knowledge, learning, testing and assessment are also discussed to clarify a motivation for the final exam.

Keywords: Skolverket, Education plan for adult education 2012, municipal adult education at basic level, Swedish as a second language, syllabus, final examination, knowledge requirements

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	1
Syfte och frågeställning	1
Disposition	2
Avgränsningar	2
Metod och material	3
Kvalitativ ansats med kvantitativt inslag	3
Enkät	3
Intervju	4
Pilotstudie.....	5
Teoretisk bakgrund	6
Andraspråksforskning.....	6
Prov och bedömning	8
Centrala dokument	10
Läroplanen för vuxenutbildningen 2012	10
Kursplanen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå.....	11
Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen	12
Resultat	12
Lärarnas svar på enkäten	13
Användning av avslutande prov	13
Språkliga förmågor som mäts.....	14
Prov som bedömningsstöd.....	14
Önskemål om nationella prov	15
Likvärdig bedömning	15
Resultat intervjusvar	16
Avslutande prov och framtida studier.....	16
Tiden som en viktig faktor	16
Avslutande prov som stöd i bedömning.....	17
Sammanfattning av resultat	18
Diskussion	20
Avslutande prov i svenska som andraspråk	20
Framtida forskning	25
Referenser	27

BILAGA 1

BILAGA 2

Inledning

Vi lever i ett samhälle där behovet av undervisning i svenska som andraspråk ständigt ökar. Svenska som andraspråk på grundläggande nivå läser elever efter att de har avslutat sin utbildning i svenska för invandrare, Sfi. Kunskap i det svenska språket är nödvändigt för människor med annat modersmål, så de kan komma in i och integreras i det svenska samhället så fort som möjligt. Detta ställer höga krav på dessa individer, men även på skolan som ska utföra uppdraget. För ungdomar som läser svenska som andraspråk på grundläggande nivå, finns nationella prov som prövar deras kunskaper. Dessa prov utformas och ges ut av Skolverket. Däremot ger inte Skolverket regelbundet ut nationella prov i svenska som andraspråk på grundläggande nivå för vuxna elever. Som en engångsföreteelse utarbetade Skolverket ett avslutande prov för vuxna elever i samband med införandet av en ny kursplan som togs i bruk från och med januari 2017. Detta prov var avsett att användas i slutet av vårterminen 2017, och det ska enligt Skolverket inte konstrueras nya prov varje år. Ett skäl till detta, kan vara att det kräver omfattande resurser. Avslutande nationella prov är viktiga ur flera aspekter, inte minst behöver lärare dessa som ett stöd i bedömningen av elevers språkliga kunskaper. Ur likvärdighetssynpunkt är avslutande kursprov en fråga om rättvisa och likvärdighet, alla elever oavsett var i landet de är bosatta, bör få samma möjligheter till prövning av sin språkförmåga samt en likvärdig bedömning. Detta kan åstadkommas med hjälp av nationella prov utarbetade av provkonstruktörer. I den här studien ger några lärare sin syn på vikten av avslutande prov i ämnet för vuxna elever. Även vad de centrala dokumenten för vuxenutbildningen, läroplanen och kursplanen, tar upp i fråga om bedömning och betygssättning presenteras och jämförs med lärarnas synpunkter.

Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur några lärare i svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom vuxenutbildningen motiverar behovet av avslutande kursprov i ämnet och vilka språkfärdigheter som bör testas. Deras uppfattning ska ställas i relation till vad som står i läroplanen för grundläggande vuxenutbildning, kursplanen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå, samt Skolverkets råd kring bedömning och betygssättning. Studien ska också belysa några språkforskarens tankar om prov och bedömning, som sedan kopplas till lärarnas uppfattning och de centrala dokumenten. Följande frågeställningar avser studien att söka svar på:

Vilken uppfattning har några lärare kring avslutande prov i svenska som andraspråk på grundläggande nivå för vuxna elever? Vilka språkliga förmågor bör prövas? Hur stor vikt lägger lärarna vid elevers resultat på ett avslutande kursprov, vid bedömning av elevers kunskaper?

Disposition

Efter studiens syfte och frågeställningar redogörs för de avgränsningar som gjorts. Sedan följer en metoddiskussion och en presentation av materialet som används i studien. Därefter presenteras den teoretiska bakgrunden av utvalda delar inom området svenska som andraspråk. Där redogörs för valda delar ur några språkforskarens artiklar, om kunskap, lärande, prov och bedömning samt skolans centrala dokument. Nästa avsnitt är resultatdelen, där lärarnas svar redovisas och sammanfattas. Därefter kommer den avslutande diskussionen, där jämförs lärarnas uppfattning med de utvalda delarna ur läroplanen och kursplanen i svenska som andraspråk, samt Skolverkets allmänna råd kring betyg och bedömning, för att se om dokumenten stödjer lärarnas uppfattning. Sedan ställs detta mot artiklarna, samt kopplas till studiens frågeställningar. Studien avslutas med ett kort avsnitt om framtida forskning i området.

Avgränsningar

För att ha möjlighet att genomföra en mindre studie av det här slaget, är avgränsningar nödvändiga. Det kan vara svårt att hålla sig till de frågor studien avser att undersöka, då ämnet är omfattande och att frågor i området är nära anknutna. Jag avser här att motivera de avgränsningar jag valt att göra. Delar ur några språkforskarens artiklar presenteras, samt valda delar ur läroplanen för vuxenutbildningen och kursplanen i ämnet svenska som andraspråk, som tar upp vilka kunskaper vuxna elever ska tillgodogöra sig under utbildningen. Även en del ur Skolverkets kommentarer kring bedömning och betygssättning presenteras, som jag finner har relevans för studiens syfte kring att undersöka lärarnas behov av nationella prov som stöd i sin bedömning. I den teoretiska bakgrundsdelen har jag valt att använda några forskarens texter ur Hyltenstam & Lindbergs¹ omfattande verk i ämnet svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle. Boken är relevant för studien, då den sammanfattar

¹ Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg, (red.), 2004, *Svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

kunskapsläget och relaterar detta till den internationella forskningen kring ämnet. Carlgren och Marton² diskuterar hur morgondagens lärare bör flytta fokus till tankar om mål och resultat, om vad eleverna lär sig, vilket kan kopplas både till den målstyrda läroplanen och till lärarperspektivet. Ur antologin av redaktörerna Westergren och Åhl³, refererar jag till några ord som ger en syn på vad ett språk är.

Metod och material

Kvalitativ ansats med kvantitativt inslag

Valet jag gjort är att göra en kvalitativ studie, som ger djup och ökad förståelse, då jag söker svar på om avslutande prov används inom vuxenutbildningen. Studien har också ett kvantitativt inslag i form av en enkät med både fasta svarsalternativ och öppna kommentarsfält. Tanken med det är att visa en bredd av några fler informanternas svar. Om prov används, avser jag också att ta reda på vilka prov som används, vilka delar av elevernas språkförmåga som prövas och hur stor vikt som lärare lägger vid dessa test i bedömning och betygssättning. Jag strävar efter att få förståelse kring några lärares syn på avslutande prov, samt hur detta motiveras i de centrala dokumenten. Den kvalitativa ansatsen innebär att fokus läggs på mjuka data, där textmaterialet och intervju svaren tolkas på ett analytiskt sätt. Avsikten är att tolka och försöka få förståelse för människors uppfattningar.⁴ För att kunna svara på frågeställningen den här studien syftar till, valdes informanter utifrån ett par kriterier. De ska ha arbetat som lärare i svenska som andraspråk på grundläggande nivå med vuxna elever i minst ett år. Detta för att ha någon erfarenhet av avslutande prov och därmed synpunkter på detta. Det visade sig i svaren på frågeformuläret⁵, att informanterna har arbetat alltifrån ett år till hela trettio år i yrket. Samtliga åtta lärare i studien arbetar med svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom vuxenutbildningen, i en större kommun i Mellansverige. Två av lärarna har tidigare arbetat med ämnet även på gymnasienivå.

Enkät

Undersökningsmetoden är en enkät med några få frågor med fasta svarsalternativ, samt ett par djupintervjuer. Genom att använda båda dessa metoder, kan studien ge både en bredare och en

² Ingrid Carlgren & Ference Marton, 2000, *Lärare av imorgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

³ Eva Westergren & Hans Åhl, (red.), 2007, *Mer än ett språk. En antologi om flerspråkigheten i norra Sverige*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

⁴ Runa Patel, & Bo Davidson, 2003, *Forskningsmetodikens grunder*. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur. s. 14.

⁵ Se bilaga 2.

djupare bild. Enkäten utgör den kvantitativa delen i studien. Efter varje fråga i enkäten finns ett kommentarsfält, så informanterna får möjlighet att kommentera sina svar fritt. Dels så återspeglas synpunkter, enligt Denscombe⁶, genom att kunna kommentera fritt. Dels kan det kännas frustrerande för respondenten att det är fasta svarsalternativ, vilket kan leda till att respondenten inte svarar på frågorna. Detta vill jag komma ifrån och därför lämnas plats för kommentarer efter varje fråga. Detta, att endast ha fasta svarsalternativ, tar även Denscombe⁷ upp som en nackdel med enkäter. Denscombe⁸ ger också flera exempel på fördelar med enkäter, bland annat skriver han att risken för intervjuareffekten, det vill säga att informanten påverkas av intervjuaren, elimineras. Vidare menar Denscombe⁹ att forskaren ska ha klart för sig, genom hela arbetet, om det är fakta eller åsikter hen vill ha fram. Jag är helt på det klara med att jag är ute efter båda delarna. Sedan är tanken att gå vidare genom att ett par av informanterna intervjuas, för att ge en djupare bild av studiens undersökning.

Intervju

Intervjufrågorna kommer att utgå ifrån enkätsvaren, det är följdfrågor till svaren som behöver utvecklas för att ge en djupare förståelse kring deras tankar om prov och bedömning, samt hur de motiverar dessa. Dessa frågor är öppna, vilket innebär att informanterna har fritt svarsutrymme. Tanken är att informanterna vid intervjun ska få möjlighet att utveckla sina enkätsvar, samt att jag ska kunna ställa följdfrågor utifrån dessa svar. Intervjupersonerna valdes ut genom att de svarat jag på den sista frågan i enkäten, om de kan tänka sig att ställa upp på en intervju för att utveckla sina svar i enkäten. I studien har dessa informanter fiktiva namn. En av dem, Anni Söder, har arbetat med vuxna svenska som andraspråkselever både på grundläggande samt gymnasial nivå under flera år, på ett par olika arbetsplatser. Hon arbetar fortfarande med ämnet på grundläggande nivå inom vuxenutbildningen. Den andra informanten, Ingmar Aronsson, har arbetat med ämnet på vuxenutbildningen i över femton år och arbetar fortfarande på samma arbetsplats.

Enligt Patel och Davidson syftar en kvalitativ intervju till att kunna upptäcka och identifiera egenskaper i informanternas svar¹⁰. Öppna frågor ger också informanterna fritt svarsutrymme, som ger omfångsrika svar, samt möjlighet för mig som intervjuar att be om förtydliganden

⁶ Martyn Denscombe, 2009. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur. s.221.

⁷ Denscombe, 2009, s. 227.

⁸ Denscombe, 2009, s. 228.

⁹ Denscombe, 2009, s. 209.

¹⁰ Patel, Davidson, 2003, s. 78.

och ställa följdfrågor. Möjligen kan intervjun hamna på sidospår, det kan bli svårt att hålla sig till ämnet, vilket kan leda till en större tidsåtgång än beräknat. Detta kan ses som en nackdel. Andra nackdelar kan vara att intervjuer är tidskrävande, då intervjutillfällena ska bokas, materialet ska analyseras och kanske behöver forskaren restid för att utföra dessa intervjuer. Objektiviteten kan hämmas då intervjun sker i en kontext. Intervjuareffekten, att informanten påverkas av forskaren och därmed också svaren. Att spela in en intervju kan av informanten upplevas som ett orosmoment, informanten kan hämmas av detta.¹¹ Två lärare intervjuades vid två olika tillfällen och det tog cirka en halvtimme per intervju. Vi satt i lärarnas arbetsrum, där vi fick samtala ostört. Jag valde att föra anteckningar istället för att spela in intervjuerna. Detta för att jag upplever att informanter inte är lika avslappnade då en Mp3-spelare placeras framför dem. Intervjuaren som person kan påverka informanten på olika sätt, bland annat genom att dessa känner varandra på något sätt. Det kan vara så att informanten vill ge intervjuaren tillfredsställande svar, det är viktigt att ha i åtanke. Vad gäller generaliserbarhet, så är detta en liten studie, där endast åtta informanter har deltagit. Detta gör att studiens resultat inte kan generaliseras, för detta krävs ett långt större antal informanter.

Pilotstudie

Till att börja med görs en pilotstudie, för att prova om enkätfrågorna är tydliga. Med tanke på att en enkät är ett engångsformulär, är det nödvändigt att det blir rätt från början. En enkät bestående av ett fåtal frågor med fasta svarsalternativ, samt utrymme för kommentarer efter varje fråga, ska delas ut till några informanter. Syftet är att pröva om frågornas formuleringar är tydliga, för att se om något saknas, om något behöver tas bort eller läggas till. Pilotstudien gör det möjligt att förbättra och förtydliga enkätens frågor. En annan fördel är att jag som utför undersökningen, får en uppfattning om hur lång tid det tar att svara på enkäten. Då lärare i allmänhet har ont om tid och jag är mån om att de vill delta i undersökningen, är min uppfattning att lärarna kan tänka sig att svara på frågorna om det inte tar så lång tid. Det är således viktigt att kunna upplysa om att enkäten inte tar så mycket tid i anspråk.

Pilotstudien visade på att några av enkätfrågorna behövde förtydligas. Den första frågan gäller antal år i yrket, jag fick lägga till att det är nuvarande yrke frågan gäller. Fåtalet frågor är en fördel, enligt Denscombe¹² kan för många frågor vara avskräckande och leda till att informanterna inte tar sig tid att svara. Jag behövde också förfina mitt missivbrev¹³ till

¹¹ Denscombe, 2009, s. 269.

¹² Denscombe, 2009, s. 216 ff.

¹³ Se bilaga 1.

enkäten, så det blev klart och tydligt varför jag genomför studien. I missivbrevet, som finns i bilaga 1, tas även de forskningsetiska principerna¹⁴ upp. Frivilligt deltagande som kan avbrytas när som helst, anonymitetskravet som innebär att inga namn kommer att skrivas i studien, det konfidentiella kravet, att informanternas uppgifter behandlas konfidentiellt och inte används till något annat än till studiens syfte. Det faktum att jag personligen lämnade ut pilotenkäten är en fördel, då svarsfrekvensen blev hög. Den förbättrade enkäten ska också lämnas ut personligen, dessutom kan jag uppge ungefärlig tidsåtgång. Som avslutande fråga lade jag till om informanten kan tänka sig att även ställa upp på en kortare djupintervju, för att utveckla sina svar och för att svara på eventuella följdfrågor.

Teoretisk bakgrund

Andraspråksforskning

Språkvetenskapsprofessorn Björn Hammarberg betonar hur betydelsefull andraspråksforskningen är för språkundervisningen. Särskilt viktigt är hur individer lär sig och tillämpar ett andraspråk.¹⁵ Enligt Hammarberg sker andraspråksinläring i det land där språket talas, det innebär en socialisation in i det nya språket. Svenska som andraspråk innefattar både formellt lärande som sker genom undervisning och informellt lärande, som sker genom kontakt med språket i vardagslivet.¹⁶ Han menar också att inom tvåspråkighetsforskningen är uppfattningen att två- och flerspråkighet är vanligare än enspråkighet bland världsbefolkningen nuförtiden. Hammarberg anser att vi bör utgå från att den potentiellt flerspråkiga språkinläraren är normaltillståndet, inte den enspråkiga individen.¹⁷ Språkforskarna Westergren och Åhl fortsätter i samma linje, då de lyfter att flerspråkiga människor också torde ha fler perspektiv på tillvaron. Flerspråkighet som tillåts av människan själv och av hennes omgivning, kan ge individen en rikedom både intellektuellt och kulturellt.¹⁸

Enligt Westergren & Åhl är ett språk så mycket mer än bara ett språk. De tar upp den kommunikativa funktionen, som när vi förmedlar känslor, tankar, erfarenheter och kunskap till varandra. De menar att språket också kan ses som ett verktyg för att påverka andras tankar

¹⁴ Vetenskapsrådet 2017. Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf (2017-08-27).

¹⁵ Björn Hammarberg, Teoretiska ramar för andraspråksundervisning, 2004, I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg, (red.) *Svenska som andraspråk -i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. s. 66.

¹⁶ Hammarberg, 2004, s. 26.

¹⁷ Hammarberg, 2004, s. 68.

¹⁸ Westergren & Åhl, 2007, s.11.

och handlingar. Det har även en kontaktskapande funktion, enligt författarna. Språket är ett verktyg för tänkandet, som hjälper människan att tolka och förstå omvärlden. Att ha ett eller flera språk som ett kommunikationsverktyg, är en förutsättning för att kunna leva tillsammans med andra i ett samhälle.¹⁹

Med utgångspunkten om potentiellt flerspråkiga språkinlärare bör dagens moderna skola bidra till att forma individer som kan leva i ett samhälle i gemenskap, tillsammans med andra människor som har olika språk, bakgrund och kultur, enligt Ingrid Carlgren och Ference Marton som båda är professorer i pedagogik som forskar kring kunskap och lärande. De menar att individen själv måste kunna uttrycka och argumentera för egna ståndpunkter. Vidare menar författarna att samhället ständigt förändras i allt snabbare takt och att det blir allt svårare att rusta elever för framtidens samhälle. Skillnaderna mellan de situationer där det institutionaliserade lärandet sker och där kunskaperna sedan ska tillämpas, kommer att bli större, förväntar sig Carlgren och Marton. De nämner att ett sådant samhälle kräver autonoma individer. Genom att få träna på att möta olika situationer i skolan, blir eleverna bättre förberedda på att hantera situationer av olika slag även utanför skolan. Carlgren och Marton menar också att vi behöver vara medvetna om och respektera att individer ser på saker på olika sätt.²⁰

Monica Axelsson, universitetslektor i tvåspråkighetsforskning med inriktning på svenska som andraspråk, skriver i sin artikel om skolframgång och tvåspråkig utbildning. Hon påpekar att flera studier och undersökningar återkommande visar att tvåspråkiga elever halkar efter i fråga om generell skolframgång och möjligheter till studier på gymnasienivå. Dessa elever, som studierna refererar till, är barn och ungdomar. Studierna visar att de saknar tillräckliga kunskaper i svenska, vilket är den vanliga slutsatsen, enligt Axelsson.²¹ Carlgren och Marton är övertygade om att lärare som har en gemensam syn på undervisning och ett gemensamt förhållningssätt, kan utgöra en stor kraft för elevernas kunskapsutveckling, samt rusta dem för framtidens föränderliga sammanhang. De anser att det centrala i läraryrket är elevernas erfarenhetsvärld och att lärarnas främsta uppgift är att hjälpa eleverna att utveckla deras förmågor och förhållningssätt. Skolan erbjuder en miljö där fokus bör ligga på lärandet, men de håller med Hammarberg om att även ett informellt lärande sker i skolan och genom

¹⁹ Westergren & Åhl, 2007, s. 11.

²⁰ Carlgren & Marton, 2000, s. 227 ff.

²¹ Monica Axelsson, Skolframgång och tvåspråkig utbildning. 2004, I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg, (red.) *Svenska som andraspråk-i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. s. 503.

vardaglig kontakt med språket i andra sociala miljöer. Vidare betonar Carlgren och Marton att det är en självklarhet att det eleverna lär sig i skolan också ska kunna användas i andra sammanhang.²²

Axelsson nämner att forskning pekar på fördelar med individrelaterad och processinriktad bedömning, som syftar till att stödja elevens utveckling. Hon betonar också vikten av undervisningsmaterial både på svenska och elevernas modersmål, så elever kan göra uppgifter samt få bedömning på båda språken. Axelsson lyfter skolornas ansvar om en likvärdig utbildning, för att nå detta mål krävs att varje elevs förutsättningar och behov måste beaktas.²³ Carlgren och Marton menar också att individer har olika förutsättningar och behov. Det nya som varje individ möter, ses i ljuset av tidigare erfarenheter. Detta gör att människor kan lära om och på så vis bemästra nya situationer, utifrån de nya förutsättningarna kopplade till sina tidigare erfarenheter. Författarna tar upp det livslånga lärandet, att möta varje situation på dess egna villkor och att ha förmågan att lära sig om och av varje situation, utifrån individens egna referensramar.²⁴ Westergren och Åhl hävdar att språket är ett verktyg för tänkandet, det hjälper människan att tolka och förstå omvärlden. Enligt dem ser också vägen till språket olika ut för olika människor som har olika förutsättningar och erfarenheter. Ju rikare språk en människa har, desto mer nyanserad blir dennes verklighetsuppfattning, enligt författarna.²⁵

Prov och bedömning

Pirkko Bergman, universitetsadjunkt i svenska som andraspråk och Tua Abrahamsson, doktorand i tvåspråkighet, menar att bedömning är ett återkommande samtalsämne bland lärare. Tillförlitliga test efterfrågas i syfte att mäta elevernas språkkunskaper, då lärarna kan känna sig osäkra. I samband med att svenska som andraspråk blev ett eget ämne med en egen kursplan, innebar detta också att bedömningens syfte förändrades, enligt författarna. Alla som inte har förstaspråksnivå i svenska har numera rätt att studera ämnet. Bergman och Abrahamsson pekar också på andra forskares diskussioner om bedömningens syfte och funktion i skolsammanhang.²⁶ Provkonstruktören Thomas Wrigstad menar att ett språkprovs funktion är att vara ett mätinstrument, där tanken är att lärarna ska tolka och dra slutsatser av

²² Carlgren & Marton, 2000, s. 224 ff.

²³ Axelsson, 2004, s. 530 ff.

²⁴ Carlgren & Marton, 2000, s. 224 ff.

²⁵ Westergren & Åhl, 2007, s. 11.

²⁶ Pirkko Bergman & Tua Abrahamsson, Bedömning av språkfärdigheten hos andraspråks elever. 2004, I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg, (red.) *Svenska som andraspråk-i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. s. 597.

elevernas svar på uppgifterna, som syftar till att visa vilka språkliga kunskaper och färdigheter eleven visar i provet.²⁷

Vidare skriver Bergman och Abrahamsson att bedömningen i skolsammanhang behöver ske i en kontext, språkbehärskningen bör relateras till det som språket ska användas till. Enligt dessa forskare behövs tillförlitlig och allsidig bedömning av olika skäl. Dels för att lärare ska få ett rättvist bedömningsunderlag för elevers språkutveckling och för att ha underlag för betygssamtal med eleverna, dels för att kunna planera elevens fortsatta språkundervisning.²⁸ Att språket som elever lär sig i skolan också ska kunna användas i verkligheten utanför skolan, ser Carlgren och Marton som självklart. De tar upp att forskningen på senare år har visat, att förutom de teoretiska kunskaper som elever lär sig i skolan och som ska kunna användas i olika situationer för att lösa problem som uppstår i verkligheten, så lär sig eleverna även sammanhanget där inhämtningen av dessa skolkunskaper sker. I samband med detta ställer sig Carlgren och Marton frågande till hur individer ska kunna använda kunskapen i andra sammanhang utanför skolans lärmiljö.²⁹

Det betydande behovet av tillförlitlig och allsidig bedömning poängteras även av Wrigstad, då han menar att individers språkliga förmåga är svårt och komplext att bedöma. Han skriver i sin redogörelse om nationella prov för vuxna Sfi-elever, som tas fram av provkonstruktörer på Centrum för tvåspråkighetsforskning vid Stockholms Universitet. Det är enligt Wrigstad viktigt, att konstatera om eleven har nått kriterier och mål för kursen. Syftet med dessa prov är att lärare ska få stöd i sin bedömning och betygssättning av eleverna, för att se om eleven har nått de kunskapskrav som krävs för att få ett betyg. Wrigstad ger exempel på olika typer av test som finns i Sfi, svenska för invandrare. Det är inplaceringstest och intagningstest, för att placera eleven på rätt nivå, kanske svenska som andraspråk, fortsätter Wrigstad. Dessa test är lika för alla elever som gör dem och resultatet mäts på samma sätt. Provkonstruktören måste förutom syftet med provet, även bestämma vilken utgångspunkt provet ska ha. Sfi-proven har uppgifter som prövar olika kunskaper och förmågor, nämner Wrigstad, dessa gör proven mer verklighetsnära. Uppgifterna i provet är integrerade, med andra ord prövas olika aspekter av språkbehärskningen i samma uppgift. Wrigstad menar att ett språkprov utgör ett värdefullt mätinstrument, där individen får möjlighet att visa prov på sina språkfärdigheter, som sedan

²⁷ Thomas Wrigstad, Sfi-provet som bedömningsinstrument-teoretiska och praktiska perspektiv. 2004, 1: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg, (red.) *Svenska som andraspråk-i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. s. 715 ff.

²⁸ Bergman & Abrahamsson, 2004, s. 597.

²⁹ Carlgren & Marton, 2000, s. 224 ff.

bedöms av lärare. Enligt författaren ska således ett avslutande språkprov av hög kvalitet konstrueras så det möjliggör dessa slutsatser.³⁰

Andra fördelar med nationella prov, som Wrigstad pekar på, är att provresultatet har reliabilitet, det vill säga är tillförlitligt. Som exempel nämner han att antal poäng för godkänt resultat är samma oavsett vilken elev som skriver provet. Validitet är ytterligare en fördel, där Wrigstad avser ett samband med kvaliteten på de slutsatser som kan dras utifrån provresultatet. Han tar också upp begreppet autenticitet, vilket han förenklat förklarar har att göra med huruvida provuppgiftens karaktär överensstämmer med en liknande uppgift på målspråket utanför en testsituation. Interaktivitet, graden av engagemang i uppgifter och testeffekt, det vill säga hur ett prov berör elev och lärare, men också nationella prov som även berör institutioner, beskrivs också av Wrigstad. Förutom nämnda fördelar med nationella prov, tillägger Wrigstad att ett prov också ska vara lätt att använda, detta benämner han genomförbarhet.³¹ Prov ska inte heller ta orimlig tid att genomföra, rätta och bedöma, enligt Wrigstad. Han menar att det är en komplex uppgift att pröva och bedöma människors språkliga förmåga.³²

Centrala dokument

Läroplanen för vuxenutbildningen 2012

Enligt Läroplanen för vuxenutbildningen 2012 står ordet betyg för ett uttryck av hur den enskilda eleven uppfyller de nationella kunskapskraven som är fastställda för varje kurs. I målen för vuxenutbildningen betonas elevens eget ansvar för sitt lärande och studieresultat, samt att eleven själv ska kunna bedöma sitt studieresultat i förhållande till kunskapskraven. I riktlinjerna för lärarens arbete, står att läraren kontinuerligt ska återkoppla till varje elev om dennes studieresultat och vilka områden i kursen eleven behöver utveckla. Läraren ska också redovisa för varje enskild elev vad betygssättningen grundas på. Vidare uttrycks att läraren ska använda allt underlag som finns tillgängligt avseende elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven för kursen. Alla elevens kunskaper, även kunskap som eleven

³⁰ Wrigstad, 2004, s. 715 ff.

³¹ Wrigstad, 2004, s. 720 ff.

³² Wrigstad, 2004, s. 741.

tillägnat sig utanför skolan, ska räknas in i betygssättningen. Läroplanen betonar att läraren på ett allsidigt sätt ska utvärdera elevens kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven.³³

Kursplanen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå

I kursplanen för svenska som andraspråk på grundläggande nivå lyfts språkets betydelse fram som människans främsta redskap för kommunikation och kunskapsutveckling. Vidare står att språket har en identitetsskapande funktion och ger möjlighet att uttrycka tankar och känslor. Kursplanen betonar vikten av ett rikt och varierat språk, för att kunna förstå och leva i ett samhälle där olika kulturer, perspektiv, generationer och språk möts.³⁴

I kursplanen står kunskapskrav för de olika nationella delkurserna i svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Delkurs 4 är den sista kursen på grundnivå och betygsskalan för godkänt är från E upp till det högsta betyget A. De kunskapskrav för godkänt, som ställs på individen efter avslutad kurs rör färdigheterna läsförmåga, skrivförmåga, förmågan att uttrycka sig i tal och hörförståelse. Nedan redogörs kort om kunskapskraven för betyget E, det lägsta godkända betyget för de olika delarna.³⁵

För att nå betyget E, ska eleven kunna läsa sakprosa och skönlitteratur med flyt. Eleven visar läsförståelse genom att göra enkla sammanfattningar av olika texttyper och kopplar texterna till tidsaspekter och orsakssamband. Eleven ska också kunna tolka tydliga budskap i texter och koppla dessa till egna erfarenheter. Förmåga att skriva olika texter med viss språklig variation, med i huvudsak fungerande anpassning till mottagare och till språkliga normer. Eleven ska kunna välja ut information ur ett avgränsat urval av källor och föra ett enkelt resonemang om källornas trovärdighet. Eleven ska använda ett enkelt och fungerande språk med ett i huvudsak fungerande struktur, citat och källhänvisningar. Vidare anges att eleven ska kunna kombinera olika texttyper och medier, så att de olika delarna samspelar huvudsakligen, samt att eleven kan förtydliga och förstärka sina texters budskap. Eleven ska också kunna ge enklare omdömen om texter och utifrån respons förbättra texter, så de blir tydligare och får högre kvalitet.³⁶

Kursplanens kunskapskrav för betyget E avseende tala, lyssna och samtala, anger att eleven i huvudsak ska kunna diskutera och samtala om varierande ämnen på ett enkelt sätt. Eleven ska till viss del kunna föra diskussioner framåt, genom att uttrycka åsikter och framföra enkla

³³ Skolverket, 2012, *Läroplanen för vuxenutbildningen 2012*. Stockholm: Fritzes. s. 13 f.

³⁴ Skolverket, 2017, *Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå*. Stockholm: Wolters Kluwer. s. 108.

³⁵ Skolverket, 2017, s. 146.

³⁶ Skolverket, 2017, s. 146 f.

argument. Eleven ska välja och använda i huvudsak fungerande språkstrategier för att förstå och göra sig förstådd. Förutom detta ska eleven förbereda och genomföra enkla muntliga redogörelser på ett i huvudsak fungerande sätt, som till viss del är anpassat efter syfte och mottagare. Dessutom ska eleven kunna föra enkla och delvis underbyggda resonemang om svenskans språkliga varianter, några skillnader och likheter mellan svenska och ett annat språk.³⁷

Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen

I Skolverkets allmänna råd för bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, anges bland annat att lärare vid betygssättningen bör göra en helhetsbedömning av elevens kunskaper som denne visat vid avslutad kurs och jämföra dessa kunskaper med kunskapskraven. Vidare bör läraren analysera likvärdigheten i sin egen betygssättning. Då nationella slutprov som stöd i bedömningen finns, bör läraren jämföra och analysera elevens provresultat med övrigt underlag. Vid särskilda skäl kan beslut i samråd med rektor och andra berörda lärare tas, om någon del av ett kunskapskrav inte ska tas med i bedömningen.³⁸

Skolverkets allmänna råd och kommentarer betonar att en likvärdig bedömning är viktigt ur rättsäkerhetssynpunkt. Varje elev ska ges samma förutsättningar att visa sina kunskaper. Lärarnas myndighetsutövande i samband med betygssättningen poängteras. Detta bör ske utifrån god kännedom om styrdokumentet, i samråd med andra professionella, för att ge mer tillförlitlighet.³⁹ I kommentarerna tas även nationella slutprov upp, att ett syfte med dessa slutprov är att ge läraren stöd i en likvärdig och rättvis bedömning samt betygssättning. Provresultatet ska komplettera det övriga betygsunderlaget som finns om eleven. Då de nationella slutproven skulle bli alltför omfattande, provas inte alla delar i kunskapskraven. Det tas också upp att i de kurser som inte har nationella slutprov, bör lärare och rektorer lokalt besluta hur grunderna för bedömningen ska bli så säkra som möjligt.⁴⁰

Resultat

Resultatdelen är uppbyggd på så vis att först presenteras, analyseras och tolkas och lärarnas svar på enkätfrågorna. Efter detta redogörs det för vad som framkom ur intervjuvaren från lärarna som intervjuades. Argument för och emot avslutande prov, samt motiveringar bakom

³⁷ Skolverket, 2017, s. 148.

³⁸ Skolverket, 2014, *Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen*. Stockholm: Fritzes. s.25

³⁹ Skolverket, 2014, s. 27.

⁴⁰ Skolverket, 2014, s. 28.

dessa, lyfts fram. Därefter sammanfattas resultaten, likheter och skillnader i synen på vikten av avslutande prov framträder.

Lärarnas svar på enkäten

Användning av avslutande prov

Ur lärarnas svar framkommer det, att alla de åtta som deltog i studien, använder avslutande prov i svenska som andraspråk på grundläggande nivå. I slutet av vår- och höstterminen avsätts tid under två efterföljande dagar för provet. Eleverna får i god tid information om att de ska göra ett avslutande kursprov, som är uppdelat i två olika delar och som genomförs vid två provtillfällen. Den första provdelen prövar elevens kunskaper i läsförståelse. I den andra provdelen får eleverna möjlighet att visa prov på sina färdigheter i att skriva.

Då Skolverket vanligtvis inte utarbetar och ger ut några nationella prov för vuxna elever i svenska som andraspråk på grundläggande nivå, användes ett gammalt nationellt prov från Skolverket något år, men dessa prov är inte anpassade för vuxna elever. Lärarna anser att proven bör vara anpassade till vuxna elever, så de kan relatera till sin egen verklighet. De nationella kursprov som ges ut av Skolverket, är inriktade på ungdomar. Texter och uppgifter refererar till ungdomars vardag, då proven är utarbetade utifrån att det är ungdomar som gör provet.

Ibland används utvalda delar av gamla nationella prov i ämnet. Lärarna försöker välja ut de delar som är minst inriktade på ungdomar. Det är en svår uppgift att välja ut dessa delar, då de nationella proven har ett tema som alla texter och uppgifter följer. Viktiga aspekter som exempelvis helheten temat omfattar, går förlorade då inte hela provet används. Delar som väljs ut är några texter med läsförståelsefrågor. Det är inte ovanligt att lärarna skriver om frågor så de ska passa de vuxna eleverna lite mer. Det kan också vara ett diagram som ska avläsas och tolkas, dikter och citat, krönikor och artiklar. Ett urval av bilder kompletterar läsförståelseprovet, då dessa ska tolkas och kanske också kopplas ihop med ett valt textstycke, där sambandet ska motiveras på ett tydligt sätt. Det är viktigt att läsförståelseprovet innehåller några olika texttyper, med olika svårighetsgrad. Även läsförståelsefrågorna till texterna bör ha olika svårighetsgrad, för att visa på nyanser, bredd och djup i språket. De svåraste frågorna har med tolkning att göra, samt att relatera och motivera till egna erfarenheter och referensramar. Nackdelen är dock att dessa prov inte är anpassade för vuxna elever, utan är avsedda för ungdomar som studerar svenska som andraspråk. Detta innebär att vuxna elever inte kan relatera uppgifterna till sitt eget vardagsliv.

Språkliga förmågor som mäts

De flesta av lärarna anser att det avslutande provet mäter de förmågor som det avser att mäta, åtminstone i att läsa och skriva, samt grammatik. En lärare svarade delvis på denna fråga, hon menar att läsförståelseprovet mäter kunskaper i läsförståelse av vald text, att provet testar elevernas förmåga att analysera just de valda texterna. Hon anser dock att provet behöver kompletteras med ytterligare andra texter, ett större antal texter, för att ge mer underlag för bedömning. En annan lärare håller med om att läsförståelsetexterna bör vara olika svåra med uppgifter som testar såväl ytläsning som djupläsning. Även prov i hörförståelse och tala, som lärarna också önskar, om de också fanns som provdelar, säger denna lärare, skulle det göra ett avslutande kursprov mer komplett. Hon nämner att alla förmågor vad gäller språket bör provas, inte bara läsförståelse, skriftfärdighet och grammatikkunskaper. Alla delar är lika viktiga, framhåller en annan lärare, för att kunna integreras i samhället på ett naturligt sätt, krävs det att individen kan kommunicera både skriftligt och muntligt.

Lärarna arbetar själva fram ett nytt prov för varje termin. Detta tar dock mycket tid i anspråk, tid som lärarna upplever att de egentligen inte har. De anser sig inte heller vara provkonstruktörer, trots att de vet vilka av elevernas förmågor de vill pröva genom provet. Det är främst elevens läsförståelse och skrivförmåga, samt grammatikkunskaper. Användningen av rätt grammatik visas indirekt i den omfattande skrivuppgiften. Dock saknar nästan alla lärarna provdelar som även prövar hörförståelse och tal.

Prov som bedömningsstöd

Angående hur stor vikt dessa lärare lägger vid avslutningsproven i sin betygssättning, varierar svaren. Drygt hälften av informanterna nämner att dessa prov har stor betydelse, medan knappt hälften anser att de utgör en mindre viktig del i bedömningen och betygssättningen av elevernas kunskaper. Med det menar de att provet utgör ett stöd i bedömningen, men också bör ses som en del av kursen. Några av dem säger att det avslutande provet ofta bekräftar den bedömning de redan har av elevens språkkunskaper i svenska. En av lärarna uttrycker att hon får en validering av sin bedömning, det vill säga att hennes bedömning stämmer överens med provresultatet. Även motsatsen förekommer, ett par av de andra lärarna menar att provet ibland visar ett resultat av elevens språkkunskaper i svenska, som inte stämmer med deras bedömning för övrigt. Detta tror lärarna kan ha med stress att göra. En del av lärarna menar, att då de träffar eleverna så gott som dagligen under terminen, känner de ofta till elevernas kunskaper och grad av stresstålighet. De säger att ibland kan de förstå att stress inför och under ett större prov kan påverka resultatet. Enligt de flesta av informanterna ger ett

avslutande nationellt prov utgivet av Skolverket mer stöd i bedömningen, än de prov som lärarna utarbetat själva. Framförallt av det skälet att experter har utarbetat proven, vilket innebär att uppgifterna testar olika förmågor samtidigt och möjliggör för bedömaren att tolka och dra slutsatser av elevens svar. Informanterna svarar också att de nationella proven är mer omfattande och har fler texter i olika svårighetsgrad och därmed även uppgifter anpassade till de olika texterna. Eleverna bör testas i förståelse av svårare texter, där de genom en djupare förståelse visar att de uppfattar nyanser i språket. Då eleven uppvisar en större och djupare språkkunskap i provet kan provresultatet tillsammans med övrigt bedömningsunderlag, generera ett högre betyg på kursen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Vilket i sin tur ger en fingervisning om hur redo eleven är för studier på nästa nivå, det vill säga svenska som andraspråk på gymnasial nivå.

Önskemål om nationella prov

Starka önskemål om avslutande nationellt prov för vuxna elever i svenska som andraspråk på grundläggande nivå uttrycker samtliga åtta lärare som deltar i undersökningen. De anser med bestämdhet att det är önskvärt att Skolverket varje år utarbetar ett avslutande prov för vuxna elever inom vuxenutbildningen. Utgångspunkten Skolverket bör ha när ett prov konstrueras, är att det bör anpassas till målgruppen vuxna svenska som andraspråks elever. Det skulle spara mycket tid för lärarna som då slipper att konstruera prov själva och proven skulle utarbetas av experter från Skolverket. Lärarna har en insikt om de själva inte har den expertis som krävs för uppgiften. En lärare anser det önskvärt att ha ett avslutande prov enbart för E-nivå, det vill säga godkänt. Ofta är det svårt att bedöma när elevens resultat ligger på gränsen mellan godkänt och underkänt. Detta prov skulle i så fall utgöra ett viktigt bedömningsstöd för läraren.

Likvärdig bedömning

Som tidigare nämnts framkom i lärarnas svar att Skolverket vanligen inte ger ut några avslutande nationella prov för vuxna elever i svenska som andraspråk på grundläggande nivå, men i samband med den nya kursplanens införande utarbetades och distribuerades även ett avslutande kursprov av Skolverket. Enligt den nya kursplanen, som trädde i kraft i januari 2017, är ämnet uppdelat i fyra delkurser. Detta prov var avsett att mäta elevens läsförståelse- och skrivförmåga, som ett avslutande kursprov efter alla delkurser på grundnivå. Detta är dock en engångsföreteelse, enligt lärarna, som säger att det inte blir några nya avslutande prov från Skolverket för vuxna svenska som andraspråkselever på grundnivå varje år. Lärarna uppfattar detta prov som mycket värdefullt, därför att det ger möjlighet till en likvärdig och

rättvis bedömning. Provuuppgifterna är allsidiga och kvalitén på provet anser lärarna vara hög, då provkonstruktörer arbetat fram det. Alla skolans elever som var klara med den sista delkursen fick möjlighet att göra provet. Ett prov som av det här slaget ger tyngd åt bedömningen, elever ser detta som ett avslutande prov på om deras kunskaper bär eller inte. Rättningen av dessa prov underlättades av att Skolverket även tillhandahöll matriser för bedömning, vilket lärarna anser ger en rättvis och likvärdig bedömning av de provskrivande elevernas kunskaper i svenska som andraspråk.

Resultat intervju svar

Avslutande prov och framtida studier

Anni Söder⁴¹, en av de lärare som intervjuades, undervisar i svenska som andraspråk på grundläggande och har tidigare även arbetat med ämnet på gymnasial nivå. Hon betonar vikten av avslutande kursprov, som ger mycket information om elevens möjlighet till studier i ämnet på gymnasienivå. Det lägsta betyget för godkänt, E, på grundläggande nivå anser hon inte är tillräckligt för att klara av studierna på gymnasienivå i svenska som andraspråk. Hennes mångåriga yrkeserfarenhet säger att elever med betyget E på grundläggande nivå, ofta tycker att svenska som andraspråk på gymnasienivå blir för svårt och kan välja att avbryta kursen. Detta håller också Ingmar Aronsson⁴² med om, han har uppfattat att elever som precis har nått kraven för godkänt i svenska som andraspråk på grundläggande nivå, kan uppleva att studierna på gymnasienivå blir svåra. Han nämner att under de många år han har arbetat inom vuxenutbildningen, har några av hans gamla elever sökt upp honom och berättat att de upplever att studierna på gymnasienivå är svåra. En del av dessa elever har valt att avbryta sina studier på grund av detta. Aronsson menar att elever är välkomna att söka till kurser vid ett senare tillfälle. Det kan vara så att elever som avbryter sin kurs, kan utveckla sitt språk på annat sätt i andra språkmiljöer, till exempel på en arbets- eller praktikplats. När dessa elever åter söker till kursen svenska som andraspråk på gymnasienivå, kan dessa ha utvecklat sina språkkunskaper och kan ha större förutsättningar att klara kursen.

Tiden som en viktig faktor

Både Söder och Aronsson betonar att tiden är en viktig faktor för språktillägandet. Nya språkkunskaper behöver få tid att bearbetas och sätta sig, för att individen ska kunna tillämpa kunskaperna. Söder menar att de grundläggande språkmomenten, som exempelvis att kunna använda grammatik på ett språkriktigt sätt, bör vara någorlunda befast när eleven börjar på

⁴¹ Anni Söder, muntl. 2017-09-08.

⁴² Ingmar Aronsson, muntl. 2017-09-14.

gymnasienivå. Vidare berättar Söder att på gymnasienivå är undervisningen och uppgifterna mer fokuserade på analys och skrivande av rapporter och uppsatser. Grammatik ingår som en del i alla moment. Elever med högre betyg i svenska som andraspråk grund, är mer rustade för att klara studierna på gymnasienivå i svenska som andraspråk, enligt Söders erfarenhet. Ofta har de bättre grammatikkunskaper och eleverna har ett andraspråk som har mer djup och bredd, fler nyanser och därmed ett rikare språk, fortsätter Söder. Detta får eleven möjlighet att visa prov på, när denne ställs inför utmaningar som svårare texter och uppgifter innebär. Båda lärarna har en förhoppning om att eleverna inte ska ha så bråttom att ta sig igenom den grundläggande kursen i svenska som andraspråk. Ingen av dem tror på att elever kan hasta sig igenom ett andraspråk, lärarna återkommer till att tillägnandet av den nya språkkunskapen behöver tid för att bearbetas och befästas.

Avslutande prov som stöd i bedömning

Söder och Aronsson betonar betydelsen av att ett avslutande kursprov på grundläggande nivå i svenska som andraspråk, tillsammans med lärarens övriga bedömning, utgör ett nästan komplett underlag för diskussion med eleven. I samtalet med den enskilde eleven, där elevens eventuella betyg ska motiveras, kan provets resultat utgöra en viktig del i bedömningsunderlaget. Eleven får, förutom lärarens formativa bedömning, även en summativ bedömning. Denna bedömning anser lärarna vara mer objektiv, då den utgår från Skolverkets fastställda kriterier. De menar vidare att det inte går att förneka att det förekommer ett visst mått av subjektivitet i bedömningen av elevers kunskapsnivå, de tror att det är svårt att komma ifrån, då lärare har en relation till varje elev. Söder och Aronsson poängterar hur viktigt ett standardiserat nationellt prov är, då det gör bedömningen mer likvärdig och samtidigt mindre subjektiv. Lärarna pekar på att den formativa bedömningen avser lärprocessen, vägen till målet, som är viktig att synliggöra för eleven. Den visar på en utveckling i lärandet, en ökad kunskap i användningen av det svenska språket. Det innebär också kontinuerlig återkoppling från lärarens håll, att synliggöra lärandet för individen, under lärprocessens gång. Söder nämner vidare att hon uppfattar att även den summativa bedömningen, exempelvis antal poäng på det avslutande kursprovet, behövs. Detta för att elever ibland efterfrågar ett mätbart resultat, Söder upplever att detta provresultat ger eleven tydlig information kring hur läraren motiverar vilket betyg eleven nått. Det ger eleven en mer komplett bild av hur långt denne har nått i sin kunskapsnivå. Båda lärarna uppfattar att en del elever ser detta som ett resultat, som svart på vitt visar vilken kunskapsnivå eleven befinner sig på. Söder avslutar med att det också ger information om hur elevens individuella

studieplan framöver bör se ut. Enligt Aronsson är allt stöd i bedömningen av en elevs språkliga kunskaper värdefullt och välkomnar därför ett årligt nationellt prov på grundläggande nivå för vuxna svenska som andraspråkselever.

Sammanfattning av resultat

De avslutande prov som lärare i den här studien använder, är oftast egentillverkade prov som innehåller endast en läs- och en skrivdel. Provuppgifter som mäter elevernas förmåga att förstå och göra sig förstådd muntligt, det vill säga hörförståelse och tala, saknas. Läraren som önskar ett mer omfångsrikt prov vad gäller läsförståelse, texter och mer komplexa uppgifter, visar ytterligare på att de prov som lärarna själva tar fram, inte utgör ett tillräckligt underlag för att bedöma elevernas läsförståelseförmåga.

De delar som ett avslutande prov i svenska som andraspråk bör pröva, enligt lärarna, är liknande färdigheter i språket som de nationella proven i svenska för invandrare, Sfi, prövar. Det är elevens förmåga att kunna förstå och göra sig förstådd i såväl tal som skrift. De nationella kunskapskraven anger likaså färdigheter i både muntlig och skriftlig förmåga och då bör ett nationellt avslutande prov motsvara en mätning av dessa kunskaper.

Som de intervjuade lärarna också nämner, utgör lärarens bedömning av elevens formativa lärprocess tillsammans med ett nationellt kursprovs summativa resultat, ett nästan komplett bedömningsunderlag som samtidigt visar vägen framåt. Båda slagen av bedömning behövs i ett betygssamtal med eleven, det vill säga att såväl lärprocessen som slutresultatet tydliggörs för eleven.

Över hälften av lärarna lägger stor vikt vid detta prov i sin bedömning av elevens kunskapsnivå i det svenska språket. Ett par respondenter lägger måttlig vikt vid provet och ett par lägger mindre vikt vid provets betydelse vid bedömning av elevens färdigheter. Provet ses som en del av kursen av en respondent. Även om lärarna ger provet olika stor vikt vid bedömningen, framkommer samma önskemål om att Skolverket varje år arbetar fram och ger ut ett nationellt prov, även för vuxna elever i svenska som andraspråk. Detta efterfrågar lärarna av flera skäl, bland annat vill de ha ett mer omfattande prov som mäter alla de språkliga färdigheter som de nämner.

Nationellt utarbetade prov ger dessutom större möjligheter att nå en likvärdig bedömning, oavsett vilken elev som gör provet samt oavsett vilken lärare som bedömer provet. Det vanligt

förekommande på denna skola är att lärarna själva bestämmer datum för prov, vilket innebär att det varken är samma prov eller provdatum för alla elever i Sverige som ska göra ett avslutande prov i kursen svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Konsekvenserna av detta är att rättssäkerhet, likvärdighet, samt att en rättvis bedömning inte blir fullt möjligt, vilket lärarna strävar efter.

I nedanstående tabell redovisas de åtta lärarnas enkätsvar på de fasta svarsalternativen, på så vis att antal svar för ja eller nej redovisas, för att tydliggöra resultatet på enkätfrågorna. Frågornas öppna kommentarsfält, där lärarna kommenterade fritt redovisas i den löpande texten i ovanstående resultatdel.

Tabell 1. Sammanfattning av de fasta svarsalternativen i enkäten.

FRÅGA	SVAR
1.1 Anser du att det finns behov av ett avslutande prov i svenska som andraspråk på grundläggande nivå för vuxna elever?	Ja: 8 Nej: 0
2.1 Vilka delar bör ingå i provet?	Läsförståelse: 8 Hörförståelse: 7 Tala: 7 Skriva: 8 Grammatik: 8
3.1 Använder du avslutande prov?	Ja: 8 Nej: 0
4.1 Vilka kunskaper mäts genom provet?	Läsförståelse, skriva och grammatik: 8
5.1 Får du stöd av detta prov i din bedömning av elevens kunskaper?	Ja: 8 Nej: 0
6. Vilka önskemål har du kring avslutande prov för vuxna sva grund-elever?	Att Skolverket regelbundet utarbetar nationella prov anpassade för vuxna elever: 8
7. Kan du tänka dig att ställa upp på en kortare intervju utifrån dina svar i frågeformuläret? Om du svarar ja, är intervjufrågan att utveckla dina svar i enkäten.	Ja: 8 Nej: 0

Diskussion

Nu avser jag att kasta ljus över studiens syfte och frågeställning, genom att föra en diskussion utifrån frågeställningen, kopplad till litteratur och forskning samt centrala dokument som utgör den teoretiska bakgrunden. Den frågeställning studien behandlar är vilken uppfattning några lärare har kring avslutande prov i svenska som andraspråk på grundläggande nivå för vuxna elever, samt vilka språkliga förmågor som bör prövas. Även hur stor vikt lärarna lägger vid elevers resultat på ett avslutande kursprov, vid sin bedömning av elevers kunskaper.

Avslutande prov i svenska som andraspråk

De resultat som framträder i denna studie, är att lärarnas uppfattning avseende avslutande kursprov i svenska som andraspråk på grundläggande nivå är enig, oavsett hur stor betydelse lärarna låter de avslutande kursprovets resultat få i deras bedömning. Samtliga lärare i denna studie uttrycker en önskan om att Skolverket ger ut nationella kursprov anpassade till vuxna elever. Framförallt ger dessa ett stöd i bedömning och betygssättning, vilket betonas i alla de centrala dokument som tas upp i den här studien. Lärarna anser att avslutande kursprov, mer eller mindre, ger dem en bekräftelse på att deras bedömning av elevers kunskaper i svenska i övrigt överensstämmer med provresultatet. Dessutom förses lärarna med ett nästan komplett underlag av elevens språkliga färdigheter, som behövs vid betygssamtal med eleven. Detta går helt i linje med uppfattningen som Bergman och Abrahamsson uttrycker, att ett ofta återkommande samtalsämne bland lärare är just bedömning. De nämner att lärare känner sig osäkra och därför efterfrågar tillförlitliga test som mäter elevernas språkkunskaper. De lyfter också att lärarna får bedömningsunderlag till betygssamtalen med eleverna. Dessutom utgör detta underlag dessutom en utgångspunkt för planeringen av elevens fortsatta studier.⁴³

Likvärdiga prövningar och prov ger således effekter som att elever bedöms utifrån samma kriterier, samt visar på hur eleven ska gå vidare i sitt lärande. Detta är några fördelar med likvärdiga avslutande kursprov, som går i linje med både forskares och informanters uppfattningar, i denna studie.

Vidare lyfter lärarna rättssäkerhet och likvärdighetsperspektivet, vilket också betonas i läroplanen för vuxenutbildningen, kursplanen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå, samt även i Skolverkets allmänna råd och kommentarer kring betyg och bedömning. Även Axelsson poängterar skolornas ansvar om likvärdig utbildning. Enligt Axelsson pekar forskning på individ- och processinriktad bedömning i syfte att stödja elevens utveckling i

⁴³ Bergman & Abrahamsson, 2004, s. 597.

lärandet. Hon nämner också att tvåspråkiga elever halkar efter vad gäller skolframgång. Axelsson påpekar att studierna visar att dessa elever saknar tillräckliga kunskaper i svenska.⁴⁴ Detta kan ses som ett hinder för människor att integreras. Min uppfattning är att nationellt avslutande kursprov kan visa precis vad eleven behärskar och vad eleven behöver utveckla vidare vad gäller kunskaper i svenska som andraspråk. Förutom att provet ger läraren ett viktigt stöd i bedömningen, ger detta även läraren ett verktyg att visa på för eleven hur långt denne har nått i sin språkutveckling. Detta ger läraren möjlighet att motivera varför eleven får ett visst betyg, eller varför eleven ännu inte får betyg på kursen. Vilket också betonas i läroplanen, att läraren i sin bedömning på ett allsidigt sätt ska utvärdera alla elevens kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven och därefter motivera betygssättningen.⁴⁵ Läraren finner stöd även för sin formativa bedömning i kursplanetextens kunskapskrav för godkänt, där anges de nationella kraven i del olika delkurserna för färdigheter i läsförståelse, skriva, tala och hörförståelse.⁴⁶ Likaså Skolverkets allmänna råd om betyg och bedömning betonar att läraren ska göra en helhetsbedömning av samtliga kunskaper eleven har visat, samt jämföra dessa med de nationella kunskapskraven. Detta går helt i linje med läroplanetexten, där det framhålls att läraren fortlöpande ska återkoppla studieresultat till varje elev och vad eleven behöver utveckla. På så vis kan eleven under hela sin utbildning få stöd av läraren i att denne är på rätt väg i sitt lärande, enligt min uppfattning.

Hammarberg menar på att svenska som andraspråk lärs in både formellt och informellt.⁴⁷ Informellt lärande sker i kontakt med språket i vardagslivet. Genom kontakt med språket i olika situationer ökar individens möjligheter att utveckla sitt språk. Det formella lärandet sker till exempel i skolan, men även ett informellt lärande sker där, som tidigare nämnts. Läraren kan här rekommendera elever som ännu inte uppnått kunskapskraven, att använda det svenska språket så mycket som möjligt i vardagen, för att träna upp bland annat flyt, uttal och hörförståelse. Genom att träna på att använda språket i den miljö där det naturligt talas, utvecklas också elevens tillämpning av språket. Det finns olika språkpraktiker utanför skolan, ett exempel är Stadsbibliotekets språkcafé. Dit är alla som vill ha läxhjälp eller bara vill träna på att använda det svenska språket välkomna. På skolan finns anslag om detta uppsatta. Som Bergman & Abrahamsson nämner, individens språkbehärskning bör relateras till det som

⁴⁴ Axelsson, 2004, s. 503, 530 ff.

⁴⁵ Skolverket, 2012, s. 13 f.

⁴⁶ Skolverket, 2017, s. 146.

⁴⁷ Hammarberg, 2004, s. 26.

språket ska användas till.⁴⁸ Det tolkar jag som att individen behöver ett funktionellt vardagsspråk för att kunna förstå och kunna göra sig förstådd, såväl muntligt som skriftligt. När aktiviteter som exempelvis språkcaféer erbjuds, erbjuds samtidigt en stor möjlighet att få använda språket och därmed underlättas också integrationen för individen. Carlgren & Marton betonar att språket som lärs in i skolans värld, också ska kunna användas utanför skolan.⁴⁹

Vid bedömning av elevers kunskaper bör lärare ha samma syn på lärande och kunskapsutveckling. Inte bara utifrån likvärdighetsaspekten, utan även för att på bästa sätt förbereda elever på den föränderliga värld vi lever i. Carlgren & Marton tar upp att dagens skola bör hjälpa till att forma individer som kan leva i gemenskap med andra människor i samhället. Med människor som har olika bakgrund och kultur och i ett samhälle där alla individer respekterar att olika människor ser på saker på olika sätt.⁵⁰ För detta krävs autonoma individer, som accepterar varandras olikheter. I dagens samhälle som ständigt förändras och där nya invånare från världens alla hörn tillkommer, som behöver integreras så fort som möjligt, är språklärandet det viktigaste, enligt min uppfattning. Att lära sig målspråket bör vara det första målet att ta sikte på, för att komma närmare en integrering i det nya samhället. Carlgren & Marton talar liksom Hammarberg om formellt och informellt lärande. De menar att det informella lärandet sker i de flesta sociala miljöer, även i skolan. Författarna nämner forskning som visar att elever även lär sig av sammanhanget där de samtidigt inhämtar skolkunskaper.⁵¹ Jag håller med, detta visar hur viktigt det är att lära sig språket i det land en bor i. Det är enligt min uppfattning, den främsta förutsättningen för integration. Även om skolans fokus ligger på lärande och framförallt formellt lärande, så innebär exempelvis raster och provsituationer även ett informellt lärande. På rasterna kan elever prata vilket språk de vill, då kan de kodväxla fritt. Om de vill kan de träna på att prata svenska med andra elever, de kan tillämpa sina muntliga kunskaper i svenska för att fråga vaktmästaren på skolan något eller för att handla i skolans cafeteria. I samband med ett prov får elever muntliga instruktioner om provsituationens regler, som att mobiltelefon inte är tillåtet att använda, liksom skriftliga instruktioner om uppgiftens beskaffenhet. Detta är några exempel på informella lärsituationer inom skolan.

⁴⁸ Bergman & Abrahamsson, 2004, s. 597.

⁴⁹ Carlgren & Marton, 2000, s. 227.

⁵⁰ Carlgren & Marton, 2000, s. 227.

⁵¹ Carlgren & Marton, 2000, s. 224 ff.

Vad gäller vilka delar som ett avslutande kursprov bör pröva, är det önskvärt att alla färdigheter prövas, det vill säga både muntligt och skriftligt. De prov som lärarna använder, saknar hörförståelse- och taldelarna. Dessa behöver också prövas, för att se om eleven har nått alla kunskapskrav som finns angivna i de nationella kunskapskraven. Wrigstad, som beskriver bland annat nationellt prov för vuxna Sfi-elever, nämner att syftet med dessa är att ge lärare stöd i sin bedömning av elevers kunskaper. Han beskriver hur provkonstruktören behöver ta hänsyn till vilken utgångspunkt provet bör ha och uppgifter som är mer verklighetsnära. Wrigstad betonar att provet ska utgöra ett mätinstrument, som läraren ska kunna dra slutsatser av, som säger något om elevens färdigheter och kunskaper.⁵² Detta är helt enligt lärarnas synpunkter, de efterfrågar prov som konstruerats av provkonstruktörer. Lärarna anser sig inte kunna konstruera provuppgifter som är så integrerade och som prövar olika aspekter av språkbehärsknigen i en och samma uppgift. För detta argument finns stöd i de centrala dokumenten, som förespråkar en likvärdig utbildning och bedömning. Verklighetsnära uppgifter anpassade till vuxna elever är enligt min uppfattning nödvändigt. Vuxna har en annan verklighet att relatera till, än vad barn och ungdomar har. Det kan vara svårt att uppnå likvärdighet och därmed högre rättssäkerhet, om Skolverket inte utarbetar nationella prov. Detta finner stöd i Skolverkets allmänna råd om betyg och bedömning, där betonas att en likvärdig bedömning har mycket stor betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt.⁵³

Min uppfattning är att lärarna i denna studie upplever att bedömningsfrågor är komplexa. Osäkerhet i bedömningen är mer vanligt än undantag, särskilt när det gäller elevers språkliga förmåga. Detta är något även Bergman och Abrahamsson pekar på, då de tar upp att osäkerhet bland lärare råder i fråga om bedömning.⁵⁴ Stöd för detta finner vi även i det Wrigstad nämner, att för lärarnas del är det en komplex uppgift att pröva och bedöma en individs språkliga förmåga.⁵⁵ Genom att tillhandahålla vuxenutbildningarna i landet med nationella prov i svenska som andraspråk för vuxna elever, torde alla inblandade vinna fördelar. Wrigstad redogör för flertalet fördelar med nationella prov, ur flera olika perspektiv. En fördel han nämner med nationella prov, är att provresultatet har hög tillförlitlighet, genom att antal poäng för godkänt är samma, oavsett vilken elev som har skrivit provet. Bara detta talar starkt för att behovet av nationella prov för vuxna elever är stort. En annan fördel är validiteten och med det avser han sambandet med kvaliteten på de slutsatser som bedömaren kan dra utifrån

⁵² Wrigstad, 2004, s. 715 ff.

⁵³ Skolverket, 2014, s. 27.

⁵⁴ Bergman & Abrahamsson, 2004, s. 597.

⁵⁵ Wrigstad, 2004, s. 741.

provresultaten.⁵⁶ Wrigstad radar upp ännu fler fördelar som motiverar avslutande nationella kursprov, som inte bara stödjer lärarnas uppfattning, utan även likvärdighetsperspektivet som är betydelsefullt för eleven.

Sammanfattningsvis har ett avslutande kursprov ett stort värde ur flera perspektiv. Lärarna önskar få både stöd och bekräftelse av elevers kunskaper genom provet. I skriften om betyg och bedömning betonas nationella kursprov som ett stöd i bedömningen, som ska räknas in i betygssättningen.⁵⁷ I betygssamtalet med eleven, ger provresultatet ett konkret svar på om denne är redo för att gå vidare till nästa nivå. Lärarna upplever att elever visar större förståelse för bedömningen när ett mätbart provresultat presenteras. Särskilt gäller det när elever inte får godkänt på kursen, utan behöver studera lite längre tid på grundläggande nivå.

De centrala dokumenten i denna studie som förespråkar en allsidig och likvärdig bedömning, stödjer argument om att avslutande kursprov är betydelsefullt för rättssäkerhet och en rättvis bedömning. Trots detta hittas inget argument för varför nationella prov för vuxna elever i svenska som andraspråk på grundläggande nivå inte utarbetas varje år. Dock kommenteras i Skolverkets i allmänna råd och kommentarer att alla delar i de nationella kunskapskraven inte prövas, på grund av att de nationella slutproven i så fall skulle bli alltför omfattande.⁵⁸ Till skillnad från lärarnas önskan om ett mer omfångsrikt prov och behovet av stöd i bedömningen, som tidigare nämnts även förespråkas i skolans centrala dokument, kan det ses som paradoxalt på så vis att vikten av nationella prov å ena sidan lyfts som ett rättvisande och betydelsefullt bedömningsinstrument för lärare i deras bedömning, samtidigt som det å andra sidan inte ges ut några prov.

Forskning i området visar att andraspråkselever har halkat efter i skolframgång och inte är redo för studier på gymnasienivå i samma omfattning som enspråkiga elever. Detta kan bero på olika bakomliggande faktorer. Tiden, som enligt Söder och Aronsson är en betydelsefull faktor i lärandet av ett andraspråk, kan vara en orsak till att andraspråkselever halkat efter i lärandet. Att lära sig ett andraspråk kräver sin tid och kanske ett summativt provresultat tydligare visa för eleven att denne ännu inte är redo att lämna den grundläggande nivån. En annan aspekt är att om en elev flyttar till en annan kommun i Sverige, så torde det underlätta för alla parter, om det fanns gemensamma nationella avslutande kursprov. Då skulle målet i

⁵⁶ Wrigstad, 2004, s. 720 ff.

⁵⁷ Skolverket, 2014, s. 25.

⁵⁸ Skolverket, 2014, s. 28.

läroplanen om en likvärdig bedömning vara möjligt, oavsett vilken elev det är frågan om, samt oavsett var eleven bor. Då likvärdighet är ett centralt begrepp i skolans styrdokument och så tydligt betonas som ett av skolans övergripande mål, torde detta återspeglas även i prövningen av elevens språkkunskap. Enligt min uppfattning, bör ledordet likvärdighet vara ett ledord som genomsyrar en utbildning från början till slut. Antingen ska innebörden i ordet likvärdighet följas fullt ut och inte bara till en viss del omsättas i praktiken.

Avslutningsvis behöver språkets betydelse lyftas. Språket som verktyg utgör grunden för en funktionell kommunikation människor emellan och berikar individens tillvaro. Westergren och Åhl uttrycker att ju fler språk en människa har, desto fler perspektiv torde hon ha på tillvaron.⁵⁹ På liknande sätt uttrycker sig flera forskare inom språkområdet, de betonar språkets betydelse som ett av människans främsta verktyg. Sannolikt delar människor i allmänhet samma uppfattning.

Framtida forskning

Under arbetets gång har en del frågor dykt upp. Det skulle vara intressant att höra hur Skolverket motiverar att de inte regelbundet utarbetar nationella prov för vuxna studenter i svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Frågan är om Skolverket har undersökt vad lärare i ämnet anser om behovet av avslutande kursprov. Då prov som stöd i bedömning för lärare också återkommer i skolans styrdokument, samt att bedömning och betygssättning är ett ständigt aktuellt diskussionsämne i skolans värld, torde det visa på att behovet av avslutande kursprov för vuxna elever i svenska som andraspråk på grundläggande nivå, är stort. Av intresse är även hur det motiveras att ett avslutande prov skulle bli alltför omfattande om alla färdigheter skulle prövas. Med tanke på hur en provkonstruktör redogör för de olika delar som de nationella proven för Sfi prövar, är det svårt att förstå hur ett avslutande prov för svenska som andraspråk grund skulle bli alltför omfattande. Jag skulle också vilja undersöka djupare varför lärare anser att de känner behov av att kunna redovisa ett mätbart bedömningsunderlag för elever. Den formativa lärprocessen synliggörs och återkopplas kontinuerligt för eleven, men utifrån svaren i den här undersökningen tyder det på att elever efterfrågar en summativ bedömning också. Det vill säga något som redovisas på ett tydligt och konkret sätt, till exempel genom ett resultat som redovisas i antal poäng. Elevperspektivet saknas i den här mindre studien, vad de anser om avslutande prov i ämnet skulle jag också vilja ta reda på. Skolans lärare arbetar utifrån ett perspektiv som ställer individen i centrum, en undervisning

⁵⁹ Westergren & Åhl, 2007, s. 11.

som utgår från elevens behov och intressen. Detta betonas tydligt i skolans styrdokument. Då bör även elevperspektivet beaktas i fråga om avslutande kursprov. Vi får hoppas på att få svar på dessa frågor i framtida studier.

Referenser

Tryckta källor

Axelsson, Monika, 2004: Skolframgång och tvåspråkig utbildning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger, (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Bergman, Pirkko & Abrahamsson, Tua, 2004: Bedömning av språkfärdigheten hos andraspråkselever. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger, (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Carlgren, Ingrid & Marton, Ference, 2000: *Lärare av imorgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Denscombe, Martyn, 2009: *Forskningshandboken-för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hammarberg, Björn, 2004: Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger, (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger, (red.), 2004: *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, Runa & Davidson, Bo, 2003: *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Westergren, Eva & Åhl, Hans, 2007: Ett språk är mer än ett språk. I: Westergren, Eva & Åhl, Hans, (red.), *Mer än ett språk. En antologi om flerspråkigheten i norra Sverige*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Wrigstad, Thomas, Sfi-provet som bedömningsinstrument-teoretiska och praktiska perspektiv, 2004: I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger, (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket, 2012: *Läroplan för vuxenutbildningen 2012*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket, 2017: *Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå*. Stockholm: Wolters Kluwer.

Skolverket, 2014: *Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen*. Stockholm: Fritzes.

Elektroniska källor

Vetenskapsrådet 2017. Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.

www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf (2017-08-27).

Missivbrev till informanterna

Hej!

Jag studerar Svenska som andraspråk III 90 hp vid Karlstads Universitet. Som en avslutande del av kursen jag läser, ska jag författa en uppsats inom ämnesområdet. Jag vill undersöka lärares uppfattning kring avslutande prov för vuxna elever i ämnet svenska som andraspråk på grundläggande nivå. Då Skolverket inte ger ut några nationella prov i ämnet för vuxna elever, anser jag det intressant att ta reda på hur dessa elevers kunskaper i svenska prövas. Hoppas att du vill ta dig tid att medverka, genom att svara på några frågor i ett frågeformulär. Det tar ca 10 minuter att svara på frågorna. Om du har svarat ja på den sista frågan, kommer jag att kontakta dig under april månad för att bestämma en tid för en kort intervju. Intervjuns frågor kommer att handla om att du utvecklar dina enkätsvar, samt svarar på eventuella följdfrågor utifrån dina enkätsvar.

Du kan när du vill avbryta ditt deltagande och dina svar kommer att behandlas konfidentiellt. Din medverkan är anonym och dina svar kommer inte att användas i något annat syfte, än det ovan nämnda. Om intresse finns, avser jag att skicka den färdiga uppsatsen till dig, så du får läsa resultatet av bl.a. din medverkan.

Du är välkommen att höra av dig om du har några funderingar kring detta.

Tack så mycket för dina värdefulla synpunkter och din värdefulla tid!

Hälsningar Heléne Österqvist

Heléne Österqvist

Tel. 070-344 83 74

E-post: osterqvist@telia.com

Frågeformulär

BILAGA 2

Antal år i nuvarande yrke _____

1.1 Anser du att det finns behov av ett avslutande prov i svenska som andraspråk på grundläggande nivå för vuxna elever? Ja _____ Nej _____

1.2 Varför/varför inte?

1.3 Kommentar

2.1 Vilka delar bör ingå i provet? Läsförståelse _____ Hörförståelse _____
Tala/uttal _____ Skriva _____ Grammatik _____

2.2 Motivera varför dessa delar bör ingå.

2.3 Kommentar

3.1 Använder du avslutande prov? Ja _____ Nej _____

3.2 Varför/varför inte?

3.3 Kommentar

4.1 Vilka kunskaper mäts genom provet?

4.2 Förklara på vilket sätt de kunskaper du angivit mäts.

4.3 Kommentar

5.1 Får du stöd av detta prov i din bedömning av elevens kunskaper? Ja _____ Nej _____

5.2 Varför/varför inte?

5.3 Kommentar

6. Vilka önskemål har du kring avslutande prov för vuxna sva grund-elever?

7. Kan du tänka dig att ställa upp på en kortare intervju utifrån dina svar i frågeformuläret?

Om du svarar ja, är intervjufrågan att utveckla dina svar i enkäten.

Tack för din medverkan! Heléne Österqvist